

Nr 32

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner angående statens vattenfallsverks redovisning av inkomst från kraftverk vid taxeringen till kommunal inkomstskatt m. m.

(2:a avd)

Yrkanden

1) de likalydande motionerna I:19 av herr *Karl Pettersson m. fl.* och II:68 av herr *Petersson i Gäddvik m. fl.*, vari hemstälts,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att Kungl. Maj:t med anledning av de vid 1970 års allmänna fastighetstaxering föreslagna kraftigt sänkta taxeringsvärdena för statens vattenfallsverks vattenkraftsanläggningar föranstaltar om utredning och till riksdagen inkommer med förslag med beaktande av vad i motionerna anförts,

2) de likalydande motionerna I:20 av herr *Karl Pettersson m. fl.* och II:67 av herr *Petersson i Gäddvik m. fl.*, vari hemstälts,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag om tillämpningsregler för ändring av statens vattenfallsverks nuvarande redovisningsprinciper, så att de inom varje kommun belägna kraftverks- och regleringsanläggningarna redovisas vid inkomsttaxering för kommunal beskattning av inkomst från kraftverksrörelse på sådant sätt, att principerna för avskrivnings- och ränteavdragsrätten överensstämmer med vad som får tillämpas för enskilda vattenkraftsproducerande företag vid kommunal beskattning i enlighet med vad i motionerna anförts.

Statens vattenfallsverks inkomstredovisning

Frågans tidigare behandling

I motioner vid 1928 års riksdag yrkades bl. a., att i särskilda anvisningar till kommunalskattelagen måtte fastställas, att föreskriften om fördelning av gäldränta på olika förvärvskällor (supplementärregeln) ägde den betydelsen beträffande av staten bedriven verksamhet att beloppet av det i varje förvärvskälla nedlagda upplånade kapitalet skulle stå i samma förhållande till den totala statskulden som värdet av de i förvärvskällan nedlagda tillgångarna till sammanlagda värdet av alla statens tillgångar.

Särskilda utskottet vid 1928 års riksdag anförde (utlåtande nr 1) med anledning av nämnda motioner följande:

Med den omfattning, i vilken staten numera bedriver företagarverksamhet, finner utskottet den redan gällande regeln, att staten blir skattskyldig för inkomst, principiellt riktig. Det befogade i denna uppfattning torde framstå desto klarare vid det förhållandet, att, om i stället vederbörande företag innehades av enskilda företagare, respektive kommuner skulle i desamma hava ofta mycket betydande beskattningsföremål. Det synes ej blott med hänsyn till kommunernas beskattningsrätt utan även för att erhålla en riktig uppfattning om företagens räntabilitet vara lämpligt, att staten i sådana fall där staten uppträder såsom konkurrent med enskilda företag, får vidkännas kommunalskatt i huvudsaklig likhet med de enskilda företagen. Nu intager emellertid staten så till vida en undantagsställning, att framför allt de företag, som falla under vattenfallsstyrelsens förvaltning, i huvudsak drivas på skuld, medan ett enskilt företag i liknande fall skulle i regel drivas även med eget kapital, vars avkastning komme att beskattas såsom inkomst i vederbörande kommuner. Det synes därför utskottet synnerligen rimligt, att det så anses, som om staten nedlagt visst eget kapital även i sådana fall, där detta ej varit händelsen. Såvitt utskottet kan finna, bör följaktligen någon regel givas för hur stor del av statsskulden som i beskattningsavseende skall, med beaktande av att staten antages i varje företag hava nedlagt även visst eget kapital, anses belasta olika grenar av statens förvärvsverksamhet och tillika någon norm bestämmas för i vad mån vederbörande verksamhetsgren anses amortera den gäld, som vilar å densamma. Utskottet är emellertid icke berett att nu taga ställning till denna frågas detaljer som torde erfordra en mångsidig och ingående prövning, utan stannar vid att föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning av berörda spörsmål och förslag i ämnet till riksdagen. Det är önskvärt att detta förslag framlägges så snart som möjligt.

Sedan 1928 års riksdag hemställt om utredning av frågan, tillkallades år 1929 särskilda sakkunniga, som sedermera föreslog att endast supplementärregeln skulle tillämpas beträffande staten. Statens samtliga skulder skulle fördelas på dess samtliga tillgångar i förhållande till tillgångarnas värde. Skulderna skulle fördelas inte bara på tillgångarna i statens skattepliktiga förvärvskällor utan även på tillgångarna i de för staten icke skattepliktiga förvärvskällorna (kapital m. m.) samt på statens improduktiva egendom. De statens verksamhetsgrenar, som var underkastade kommunal inkomstbeskattning, skulle alltså anses vara belastade med de andelar i den totala statsskulden som proportionellt belöpte på dem. För den skuld som med en sådan proportionering belöpte på tillgångarna i statens skattepliktiga förvärvskällor skulle ränta enligt de sakkunnigas förslag dras av efter en för staten genomsnittligt beräknad räntefot. Tekniskt sett utformades förslaget så, att avdrag för skuldränta skulle beträffande varje förvärvskälla ske med 2,5 % av tillgångarnas värde, oavsett huruvida eller till vilket belopp ränta utgått för de olika förvärvskällorna.

Förslaget överlämnades till 1936 års kommunalskatteberedning för att tas i övervägande vid fullgörande av beredningens uppdrag.

1944 års skattesakkunniga, som erhöll i uppdrag att i vissa delar fortsätta kommunalskatteberedningens arbete, konstaterade i ett år 1945 framlagt betänkande

(SOU 1945: 35), att statens ekonomiska ställning undergått en radikal förändring sedan 1929 års sakkunnigas förslag framlades. Den totala statsskulden vid utgången av budgetåret 1942/43 uppgick till omkring 8 320 milj. kr., och värdet av statens tillgångar vid nämnda tidpunkt uppskattades till omkring 6 245 milj. kr. Tillgångarna understeg sålunda skulderna och motsvarade inte mer än 75 % av dessa. Denna proportion hade därefter genom ökad skuldsättning förskjutits i ofördelaktig riktning. En tillämpning på staten av supplementärregeln utan några modifikationer betydde därför att man praktiskt taget befriade staten från kommunal inkomstskatt. Räntan på den skuld, som skulle hänföras till de skattepliktiga förvärvskällorna, blev så betydande, att någon nettointäkt av dessa förvärvskällor i regel inte uppkom. Förhållandet blev i stort sett detsamma om statsskulden på sätt 1929 års sakkunniga föreslagit fördelades också på statens mycket betydande improduktiva tillgångar. Den av 1929 års sakkunniga föreslagna metoden för fördelning av statens skuldräntor kunde därför inte utgöra något bidrag till lösning av den föreliggande frågan om statens likställande med enskilda beträffande avdrag för ränta. En tillämpning av supplementärregeln på staten med antydda konsekvenser syntes med gällande ordning inte kunna komma i fråga, eftersom utredning om den skuld, som i skattelagarnas mening nedlagts i statens förvärvskällor, alltid kunde och borde förebringas vid taxeringarna och föranleda tillämpning av huvudregeln.

Den eftersträfvade jämlikheten mellan staten och enskilda kunde enligt skattesakkunnigas förmenande inte åstadkommas genom att enbart tillämpa supplementärregeln på staten. Man borde i stället utgå från den skuldsättning, som i allmänhet förekom beträffande privat förvärvsverksamhet och söka avväga statens ränteavdrag med hänsyn till en dylik inom det enskilda näringslivet normal skuldbelastning. För att staten skulle bli beskattad på samma sätt som de enskilda var det nödvändigt, att staten inte fick åtnjuta ränteavdrag i större utsträckning än som motsvarade den inom privata företag vanligen förekommande skuldsättningen.

Som mått för skuldsättningen kunde enligt de skattesakkunniga lämpligen användas den till en förvärvskälla hänförliga skuldens storlek i förhållande till de i densamma nedlagda tillgångarnas värde. Den genomsnittliga skuldsättningen för enskilda företag, räknad i procent av tillgångarnas värde, borde lämpligen tjäna till ledning för utformandet av statens ränteavdrag. Vid anpassningen av detta avdrag efter de privata företagens allmänna skuldnivå syntes två möjligheter föreligga. Antingen kunde ränteavdrag obligatoriskt utgå i förhållande till en skuldsumma, som bestämdes efter en fast procent av de i varje förvärvskälla nedlagda tillgångarnas bokförda värde, oavsett hur stor den till förvärvskällan hänförliga skulden var enligt den gällande huvudregeln, eller också var det möjligt att endast fastställa en övre gräns i förhållande till samma värde för den skuldsättning, varå ränta fick avdragas. De sakkunniga ansåg att det senare alternativet var att föredraga. Genom att den gällande huvudregeln i detta fall kunde tillämpas intill den fastställda maximigränsen, blev de synpunkter, som låg till grund för riksdagens begäran om utredning av spörsmålet angående statens ränteavdrag, bäst tillgodo-

sedda. På detta sätt skulle också staten beträffande sin kanske mest betydelsefulla förvärvskälla, kraftverksrörelsen, bli ställd i samma läge som de privata företagen. Dessa fick ju dra av räntan på det lånade, i förvärvskällorna faktiskt nedlagda kapitalet och drev i allmänhet inte sin verksamhet med lånat kapital i större omfattning än som motsvarade den maximigräns, vilken borde gälla för staten.

Vid beräkningen av den högsta avdragsgilla räntan ansåg de sakkunniga det försvarligt och lämpligt att ta hänsyn till statens ränteutgifter och helt bortse från räntesatserna för de privata företagens lån. Detta var inte ägnat att i nämnvärd grad motverka den åsyftade likformigheten i beskattningen av staten och enskilda, eftersom räntesatserna för privata lån och statslån i stort sett anslöt sig till varandra.

I fråga om avdragsprocenten anförde de skattesakkunniga:

I syfte att erhålla en uppfattning om proportionen mellan eget och främmande kapital inom den privata förvärvsverksamheten samt med ledning därav kunna föreslå en maximisiffra för statens gäldränteavdrag hava de sakkunniga verkställt vissa undersökningar beträffande ett antal privata företag. Av desamma framgår, att det främmande kapitalet inom de privata elektricitets- och kraftverksföretagen åren 1942 och 1943 i genomsnitt uppgick till ungefär 52 procent av tillgångarnas värde samt att det främmande kapital, varå ränta utgått, utgjorde ungefär 38 procent av nämnda värde. För ett 40-tal trämasse- och andra skogsindustriföretag voro enligt vad de verkställda undersökningarna givit vid handen motsvarande procenttal 48 och 36 för 1942 samt 45 och 32 för 1943. Till jämförelse har utretts den skuldsättning, varå gäldränta beräknats för statens vattenfallsverk. Det i räkenskaperna redovisade främmande kapitalet uppgick i detta fall för nämnda år till mer än 90 procent av tillgångarnas värde.

Det har syntts de sakkunniga vara lämpligt att utgå från en genomsnittlig skuldsättning inom den enskilda förvärvsverksamheten å 40 till 50 procent av tillgångarnas värde och anpassa begränsningen av statens gäldränteavdrag efter sådan nivå. Vid valet av den genomsnittliga räntefoten för statens lån, efter vilken räntan å det enligt sådana grunder begränsade lånekapitalet i statens förvärvskällor skall beräknas för erhållande av det högsta medgivna ränteavdraget, hava de sakkunniga utgått från den effektiva medelräntefoten för den fonderade statsskulden under åren 1935—1944. Räknar man med medeltalet för dessa år, vilket är 3,80 procent, kommer man vid en begränsning av skuldsättningen till 40 procent av tillgångarna till en avdragsprocent å 1,52 och vid en begränsning till 50 procent av tillgångarna till en avdragsprocent å 1,90. Med räntefoten för 1944 å 3,47 procent, vilken är den lägsta för tioårsperioden, och med en begränsning av skuldsättningen till 40 procent erhålles en avdragsprocent å 1,39. Med räntefoten för 1935 å 4,19 procent, vilken är den högsta under perioden, och 50 procents begränsning av skuldsättningen blir avdragsprocenten 2,10. Då av praktiska skäl endast avjämnade tal syntts kunna komma i fråga, hava de sakkunniga varit hänvisade till att överväga procenttalen 1,5 och 2,0.

De sakkunniga stannade för att föreslå en avdragsprocent på 2. Rörande valet av procentsats yttrade de sakkunniga:

Valet av procentsats måste emellertid i viss mån bliva avhängigt av den tid, för vilken densamma skall gälla. En sådan procentsats som den här ifrågavarande kan

fastställas för ett år i sänder eller för en period av år eller ock intagas i skattelagarna för att gälla tills vidare. Huru man skall förfara i detta avseende är beroende av huruvida några större förändringar kunna förväntas i de förhållanden, vartill hänsyn toges vid procentatsens bestämmande. Större förskjutningar beträffande den privata förvärvsverksamhetens gäldbundenhet torde, såvitt nu kan bedömas, knappast komma att inträda inom den närmaste framtiden. Med hänsyn till det rådande ekonomiska läget synas några mera betydande förändringar i den allmänna räntenivån icke heller vara att vänta. De sakkunniga hava därför icke ansett det behöva väcka några betänkligheter, om avdragsprocenten fastställes för en längre period framåt i tiden genom ett särskilt stadgande i kommunalskattelagen. Vid detta förhållande har det emellertid synts önskvärt att med avseende å avdragsprocentens storlek erhålla en viss marginal, som borgar för att staten icke heller kommer i en sämre ställning än de enskilda skattskyldiga. De sakkunniga hava med hänsyn härtill stannat vid att föreslå en avdragsprocent av 2,0. Detta procenttal torde vara av den storlek att det icke ens vid en höjning av den nuvarande räntenivån med någon procent skulle framstå såsom anmärkningsvärt lågt. Det föreslagna procenttalet är avsett att gälla icke blott rörelse, på vilken förvärvskälla närmast tagits sikte vid talets bestämmande, utan även jordbruksfastighet och annan fastighet. Beträffande de båda sistnämnda slagen av förvärvskällor torde en dylik begränsning av statens gäldränteavdrag vara av mycket liten betydelse. Procenttalet 2,0 synes emellertid vara tillräckligt högt även för de relativt få fall, då begränsningen skulle inverka på beskattningen av statens fastighetsinkomster.

Frågan om statens rätt till skuldränteavdrag har även berörts av *norrlandskommittén* i dess den 11 december 1948 avgivna principbetänkandet (SOU 1949: 1). Efter att ha erinrat om att Norrlands naturtillgångar till mycket stor del ägdes av staten, som genom deras utnyttjande direkt tillfördes betydande belopp årligen, har norrlandskommittén anfört följande:

Den kommunalskatt, som därvid erlaggs, är dock på det hela taget jämförelsevis blygsam. Enligt vad kommittén inhämtat brukar statens vattenfallsverk från sin årsvinst göra avdrag bland annat för beräknad ränta å hela det av staten investerade kapitalet, och detta oavsett att en ganska betydande del av kapitalet återburits till staten i form av vinst överstigande normal ränta. Härigenom har vattenkraftsrörelsen i stort sett undgått att betala annan kommunalskatt än fastighets-skatt. Att vederbörande kommuner på nu antytt sätt förhindras att utnyttja sin rätt att beskatta rörelseinkomster, har kommittén funnit föga tilltalande. Om ett enskilt företag bedriver motsvarande verksamhet, vilken som regel till stor del torde grundas på aktier, äger företaget härvid icke att från rörelsevinsten göra avdrag för utdelning å aktierna. Ur en annan synpunkt sett kan det ifrågasättas om, därest statens vattenfallsverk av sociala skäl och till fördel för företag, som äro beroende av elektrisk kraft, hålla taxorna låga — en fördel som härvid kommer hela landet till godo — detta bör leda till minskade skatteintäkter för de kommuner, varifrån vattenkraften hämtas.

Det av 1944 års skattesakkunniga framlagda förslaget om begränsning av statens ränteavdrag överlämnades till 1950 års *skattelagssakkunniga* för omprövning i samband med skattelagssakkunnigas översyn av kommunalskattelagen. I ett den 30 juni 1961 överlämnat betänkande med förslag angående den kommunala

beskattningen av kraftverk (stencilerat) föreslog de sakkunniga bl. a. viss begränsning av statens rätt till avdrag för ränta vid beräkning av statens inkomst av kraftverksrörelse. Skattelagssakkunniga ansåg den av 1944 års skattesakkunniga föreslagna begränsningen av statens ränteavdrag schematisk och schablonartad och knappast ägnad att åstadkomma rättvisa för vattenfallsstyrelsen i jämförelse med vissa privata företag med skuldbelastning av samma storleksordning som vattenfallsstyrelsens. Skattelagssakkunniga yttrade bl. a.:

I själva verket synes skillnaderna i gäldbelastning mellan särskilda enskilda kraftföretag vara större än mellan vattenfallsstyrelsen, å ena sidan, och vad som i genomsnitt gäller för de icke statliga företagen, å andra sidan. Då det icke torde vara möjligt att beträffande de enskilda företagen genomföra en generell utjämning av rätten att vid taxeringen tillgodogöra sig gäldränteavdrag, måste vattenfallsstyrelsen vid en begränsning av dess rätt i detta avseende otvivelaktigt bli sämre ställd än vissa enskilda företag med liknande kreditmöjligheter. En anpassning av vattenfallsstyrelsens gäldränteavdrag till samma relativa storlek som gäller för de med styrelsen i lånemöjligheter närmast likställda företagen skulle uppenbarligen icke leda till någon effektiv begränsning av styrelsens avdrag.

Den lämpligaste metoden att genomföra en begränsning av vattenfallsstyrelsens avdragsrätt synes vara att endast tillåta gäldränteberäkning å viss del av de i rörelsen nedlagda tillgångarnas värde. I enlighet med vad som tidigare anförts synes denna del kunna bestämmas till $\frac{2}{3}$. Det torde vara nödvändigt att markera, att denna del av tillgångarna representerar ett maximum vid beräkning av gäldränteavdragen och inte innebär, att staten i alla förvärvskällor har någon obetingad rätt att beräkna gäldränteavdrag på en så stor del av tillgångarnas värde. I lagtexten bör därför markeras, att bestämmelsen om begränsningen av gäldränteavdraget endast avser att bestämma det högsta gäldränteavdrag, som kan tillåtas för staten. En bestämmelse på förevarande område bör givetvis varken beröva staten en självklar rätt att vid taxeringen åtnjuta gäldränteavdrag eller ge staten en ovillkorlig avdragsrätt för gäldränta, när en sådan rätt inte motiveras av det upplånade och gäldräntekrävande kapitalets storlek.

Skattelagssakkunnigas förslag rörande den här behandlade frågan har inte föranlett lagstiftningsåtgärder.

I prop. 1963: 84 med förslag till ändringar i reglerna för fördelningen mellan kommuner av det skatteunderlag som härrör från kraftverksrörelse framhöll chefen för finansdepartementet beträffande frågan om begränsning av vattenfallsverkets avdrag för skuldränta att den av skattelagssakkunniga åsyftade ändringen av praxis på området kunde uppnås utan lagstiftning genom en ändring av styrelsens redovisningsprinciper. Härigenom fick frågan en principiell karaktär, som berörde även andra grenar av den statliga affärsverksamheten. Eftersom den allmänna ekonomiska målsättningen för statens affärsverksamhet utreddes av den hösten 1961 tillkallade affärsverksutredningen, var det enligt departementschefens mening naturligt att ett ställningstagande till förslaget om nya principer för vattenfallsverkets redovisning av ränta på det i rörelsen investerade kapitalet fick anstå i avvaktan på resultatet av affärsverksutredningens arbete.

Frågan om vad som kan anses vara en rimlig fördelning mellan eget kapital och lånekapital i affärsverk har tagits upp till diskussion också i andra sammanhang. 1953 års trafikutredning föreslog sålunda för statens järnvägars del att 75 % av det disponerade statskapitalet skulle motsvara lånat kapital i den bemärkelsen att ränta enligt normalräntefoten skulle inlevereras till statsverket före avskrivningar. I statens vattenfallsverks år 1967 framlagda förslag till ändrad företagsform för statens vattenfallsverk rekommenderades — med hänsyn tagen till verkets förräntningsmöjligheter — att andelen eget kapital vid övergång till aktiebolag sattes till 25 %.

Affärsverksutredningen har numera i ett i november 1968 avgivet betänkande (SOU 1968: 45) framlagt förslag i fråga om riktlinjerna för affärsverkens ekonomiska målsättning och handlande. Avsikten med förslaget har bl. a. varit att likställa de ekonomiska utgångspunkterna i affärsverken med dem som gäller för enskilda företag. Detta har man sökt förverkliga så att en del av den med det disponerade statskapitalet förknippade förräntningsplikten skall utgå som ovillkorlig kostnadsränta på ett lån från statsverket. Det av affärsverken disponerade statskapitalet skall uppdelas i en del eget kapital och en lånedel. Vid framtida tillskott av statskapital till bl. a. vattenfallsverket skall en tredjedel anses utgöra eget kapital (s. k. verkskapital) och två tredjedelar lån (s. k. statsverkslån). För redan investerat kapital skall i fråga om Vattenfall en fördelning mellan de båda ske så, att 1/6 av anläggningstillgångarnas anskaffningsvärde eller en miljard kr. räknas som verkskapital och 5/6 som statsverkslån. Ränta på statsverkslånet bestäms med utgångspunkt från gällande ränteläge på statsobligationer. Upptagna statsverkslån konverteras efter 15 år till då gällande ränteläge. I fråga om statsverkslånet vid övergångstidpunkten — initiallånet — knyts räntan till den vid denna tidpunkt gällande statliga normalräntan.

Vattenfallsverkets avskrivningar skall baseras på historiska anskaffningsvärden i stället för — som nu — på återanskaffningsvärden, och verket skall ha samma möjligheter som enskilda företag att variera sina avskrivningstider inom den ram som föreskrivs i aktiebolagslagen och kommunalskattelagen. Vidare skall vattenfallsverket till statsverket inleverera en motsvarighet till aktiebolagens statliga inkomstskatt. Denna skall beräknas till 40 % av redovisat överskott.

Norm för utdelningen på verkskapitalet bör enligt utredningens förslag vara — under de fem första åren 5 — och därefter 6 %.

Om ett affärsverk kommer i den situationen att investeringsbehovet under budgetåret är mindre än summan av avskrivning och fondering, skall överskottet användas till en faktisk återbetalning av statsverkslån.

Affärsverksutredningens förslag är f. n. föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Frågan om en begränsning av statens gäldränteavdrag har prövats av riksdagen åren 1963, 1967 och 1969. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 38 framhöll 1963 års bevillningsutskott att man vid bedömning av skäligheten i statens

gäldränteavdrag borde beakta, att staten vid beräkning av inkomst av kraftverksrörelse beräknade ränta visserligen på huvuddelen av det i rörelsen investerade kapitalet men efter en förhållandevis låg räntefot (under taxeringsåren 1953—1961 varierande mellan 3,10 och 3,96 procent). Röntan på de lån med vilka den icke statliga kraftverksindustrin finansierat de senare årens investeringar torde i regel ha beräknats efter väsentligt högre räntefot. I den mån de statliga ränteavdragen framstod som stora i förhållande till rörelsens omfattning finge detta ses i samband med den omfattande och långsiktiga investeringsverksamheten på kraftområdet. Allt efter det att investeringarna slutförts, skulle proportionen mellan intäkter och ränteavdrag komma att bli gynnsammare. Frågan om statens rätt till avdrag för skuldränta och om beräkningen av sådant avdrag torde enligt utskottets mening inte kunna lösas enbart med utgångspunkt från vattenfallsstyrelsens förhållanden.

År 1967 uttalade utskottet som sin mening (BeU 1967: 56) att staten som kraftverksföretagare hade ett försteg framför privata kraftverksföretagare på grund av sina bättre upplåningsmöjligheter. En undersökning av kapitalsammansättningen i vattenfallsverkets kraftverksrörelse gav vid handen att det gäldräntekrävande kapitalet under senare år kraftigt ökat, medan de medel som kunde jämföras med eget kapital hos privata kraftverksföretag varit i stort sett oförändrade. Finansieringen av statens kraftverksrörelse torde i vart fall numera ske praktiskt taget helt med räntekrävande kapital. Att detta inneburit och innebar vissa problem för de kommuner, inom vilka staten hade mera betydande kraftverks- och kraftregleringsanläggningar, torde inte kunna bestridas. Även om de bidrag i skatteutjämnande syfte, som sådana kommuner numera kunde erhålla enligt bestämmelserna i förordningen om skatteutjämning, var ägnade att åstadkomma en utjämning av de ekonomiska olikheterna och därigenom indirekt av skillnaderna i skattetryck mellan dessa och andra kommuner, var det — menade utskottet — inte uteslutet att skatteutjämningsbidragen stundom kunde vara otillräckliga för att i skäligen mån kompensera kraftverkskommunerna för det skattebortfall som kunde bli följden av statens gäldränteberäkning. Utskottet kunde således i princip ansluta sig till syftet med motionerna. En omprövning av statens gäldränteavdrag var enligt utskottets mening önskvärd också med hänsyn till det berättigade kravet på att ekonomisk jämställdhet så långt möjligt borde råda mellan konkurrerande statliga och privata kraftverksföretag. Utskottet erinrade om att 1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna i ett år 1957 framlagt betänkande »Statens vattenfallsverk» (SOU 1957:26) uttalat, att kraftbolag med stigande kapitalbehov, vilka ville utnyttja lånemarknaden, om möjligt borde ha 1/3 av sitt kapitalbehov täckt med eget kapital. Uttalandet, som gjorts i samband med utredningens överväganden av frågan, hur finansieringen av vattenfallsverkets verksamhet borde ordnas för det fall verket ombildades till aktiebolag, låg till grund för skattelagssakkunnigas förslag om en begränsning av vattenfallsverkets avdragsrätt till att avse 2/3 av det bokförda värdet av de i kraftverksrörelsen nedlagda tillgångarnas värde.

Vid 1969 års riksdag framhöll utskottet (BeU 1969: 22) bl. a. att de förslag, som framlagts i affärsverksutredningens betänkande, var ägnade att i viss mån bidra till den konkurrensneutralitet som varit ett av syftena med utredningen. Utskottet underströk att det — inte minst med hänsyn till att vattenfallsverket var landets största kraftleverantör — från konkurrenssynpunkt var angeläget att vattenfallsverket och de enskilda kraftproducenterna så långt möjligt blev ekonomiskt jämställda, men ansåg sig, med hänsyn till att ett förslag i frågan var föremål för Kungl. Maj:ts prövning, inte kunna medverka till en ändring av de redovisningsprinciper som tillämpades av statens vattenfallsverk.

Motionerna I:20 och II:67

I motion till 1969 års riksdag påtalades den stora skillnaden i redovisade överskott från exempelvis Sydsvenska Kraft AB, Malmö, från Hjäлта kraftverk och från statens vattenfallsverks kraftverk.

Vattenfallsverket erlade enligt 1966 års inkomsttaxering kommunalskatt med 23,6 milj. kr. Kommunalaskatten skulle ha varit 62,3 milj. kr. i det fall statens vattenfallsverk erlagt kommunalskatt efter samma grunder som t. ex. Hjäлта kraftverk. Således har Norrlands inlandskommuner och landsting gått förlustig kommunalskatteintäkt enbart för 1966 års inkomsttaxering på över 38 milj. kr.

Under de närmaste femton åren före 1966 års inkomsttaxering har vattenfallsverket inte redovisat något överskott av inkomst från kraftverksrörelse, varför kommunernas förlust under dessa år av kommunalskatt från rörelseinkomst av vattenfallsverkets kraftverksrörelse varit total. Uppskattningsvis skulle således den förlusten efter samma beräkningsgrunder kunna beräknas till ca 60 milj. kr. per år.

Vid 1966 års taxering redovisade Sydsvenska Kraft AB 78 skatteören i rörelseinkomst per 1 000 kr. i taxeringsvärde mot av vattenfallsverket redovisat rörelseöverskott om 17 skatteören per 1 000 kr. i taxeringsvärde. För 1968 års taxering var motsvarande siffror för Sydsvenska Kraft AB till Långele kommun redovisat rörelseöverskott 70 skatteören per 1 000 kr. i taxeringsvärde och för vattenfallsverket 10 skatteören per 1 000 kr. i taxeringsvärde.

Med utgångspunkt i dessa siffror förlorade t. ex. Jämtlands läns landsting enbart från statens vattenfallsverks kraftverk inom Stuguns kommun för 1966 och 1968 års taxeringar kommunalskatteintäkter med sammanlagt 1 440 000 kr. Stuguns kommun förlorade dessa två taxeringsår sammanlagt 2 525 000 kr. i kommunalskatteintäkt. För Norrbottens läns landsting blev motsvarande siffror för de två åren 9 milj. kr. och för Jokkmokks kommun 14,9 milj. kr.

Detta gäller enbart för kraftverken i en kommun inom varje län. Det finns inom berörda län och även inom övriga Norrlandslän flera kommuner med statliga kraftverk inom sina gränser, varför de förlorade kommunalskatteintäkterna är mycket betydelsefulla för dessa inlandskommuner.

Det framhålls ofta när denna fråga kommer på tal att skatteutjämningen rättar

till missförhållandet. Bevillningsutskottet konstaterade år 1967 i sitt betänkande att bidragen kunde vara otillräckliga för att kompensera skattebortfallet.

Exempelvis kan nämnas att Stuguns kommun för de två åren erhållit i skatteutjämningsbidrag 1 464 400 kr. och Jokkmokks kommun 443 119 kr. Även om skatteutjämningsbidraget räknas bort, har dessa kommuner för de två åren förlorat 1 061 000 kr. resp. 14,5 milj. kr.

Vid 1969 års taxering har vattenfallsverket företagit avskrivningar om totalt 298 milj. kr. I dessa 298 milj. kr. ingår en extra avskrivning om 124 milj. kr. för extra avsättning motsvarande penningvärdeförsäkring. Något annat företag kan inte företa en skattemässig nedskrivning för penningvärdeförsäkring. Till stor del får de norrländska inlandskommunerna stå för denna extra avskrivning i form av förlorade kommunalskatteintäkter.

Utredningar har utan resultat pågått i denna fråga alltsedan år 1928.

Tidpunkten för genomförandet av affärsverksutredningens förslag kan för närvarande inte anges.

De berörda kommunerna bör få sin rättmätiga andel av kommunalskatt från industrier belägna inom kommunerna. Hade det varit fråga om annan industriell verksamhet, hade det aldrig varit på tal att vederbörande industri inte på ett rättvist sätt skulle ha beskattats inom den kommun där industrin är belägen.

Vid upprättandet av olika företags inkomstdeklarationer för inkomsttaxering får företagen på en rörelsebilaga göra tillägg för utgifter eller avdrag, som inte är avdragsgilla.

En lösning av frågan om den kommunala beskattningen av vattenfallsverkets inkomst av kraftverksrörelse kunde vara att vattenfallsverket på sina rörelsebilagor till respektive kraftverks- eller regleringskommuner gjorde ett tillägg motsvarande skillnaden mellan vattenfallsverkets gäldränte- och avskrivningsavdrag och av andra företag inom kraftverksindustrin gängse gjorda avdrag. Detta skulle ge vederbörande kommuner rättvis kompensation för vattenfallsverkets avdrag och kunna vara ett provisorium till dess vattenfallsverket ombildas till annan verksform, vilket i framtiden kanske kommer att förverkligas i enlighet med de riktlinjer som föreslagits av affärsverksutredningen.

Vid beräkningen av det tillägg som skulle göras på rörelsebilagorna kunde en schablonmetod användas. Denna metod kunde knytas till taxeringsvärdena. En sådan anknytning används för närvarande av vattenfallsverket genom att fördelningen av rörelseöverskott från kraftverksrörelse sker mellan olika kraftverks- och regleringskommuner i förhållande till respektive taxeringsvärden.

En sådan lösning skulle sammanfalla med finansministerns i prop. 1963:84 framförda uppfattning, att det inte behövs någon lagstiftning för att ändra statens vattenfallsverks redovisningsprinciper. Också bevillningsutskottets vid 1967 års riksdag framförda uppfattning (BeU 1967:56) att ekonomisk jämställdhet bör råda mellan konkurrerande statliga och privata kraftverksföretag skulle därmed tillgodoses.

Fastighetstaxering av kraftverksanläggningar*Gällande bestämmelser*

Bestämmelser om taxering av vattenfall med tillhörande byggnader finns intagna i punkten 3 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen. Enligt detta författningsrum kan värdet av kraftverk, varmed avses såväl kraftverk för elektrisk kraftproduktion som kraftverk till direkt drivna anläggningar, uppskattas med utgångspunkt från den avkastning, som med hänsyn till den för anläggningen naturliga kundkretsen normalt bör kunna påräknas från en dylik anläggning, samt med beaktande av normala omkostnader för verkets årliga drift. Hänsyn bör därvid tas till anläggningens påräkneliga varaktighetstid och till att viss del av det enligt denna metod uppskattade värdet kan belöpa på regleringsdamm, som skall taxeras särskilt.

Då emellertid tillfredsställande uppgifter för bedömning av dessa förhållanden vanligen ej torde stå till förfogande, bör vid taxering av kraftverk följande värderingsmetod i regel komma till användning.

Vattenfallet uppskattas som om det vore outbyggt d. v. s. efter storleken av en beräknad s. k. taxeringseffekt motsvarande hela vattenkraften i fallet och ett beräknat värde per effektenhet.

Kraftverksägaren tillhörig mark på land, som tas i anspråk för anläggningen med bostadshus, tas upp till ett skäligt s. k. utmålsvärde. I detta värde ingår inte mark, som används för jordbruk eller skogsbruk eller eljest för annat ändamål än det som avses med anläggningen.

Värdet på kraftverket i övrigt bestäms i regel med ledning av samtliga anläggningskostnader. Hit hör kostnader för konstruktionsarbeten, administration, ersättningar för skada på mark och andra ersättningar för skada eller intrång, anordningar till skydd för fisket eller till förhindrande av olägenheter för flottningen m. m., uppförandet av kraftstationsbyggnad med maskinell, till fastighet hänförlig utrustning samt övriga för kraftverkets drift erforderliga byggnader, bostadshus för personal därunder inbegripna, dammbyggnader, i övrigt på jorden eller i vattnet uppförda konstruktioner av olika slag — däribland skadeförebyggande invallningar, ställverk samt vägar och broar, vilka uteslutande eller delvis tjäna kraftverkets behov — tunnlar eller andra utrymmen under jorden, åstadkomna genom sprängning eller annorledes, samt rensningar. Den omständigheten att kostnaderna avser fastighet, som inte ingår i den taxeringsenhet på vilken kraftverket är beläget, eller att kostnaderna avser provisoriska anordningar för kraftverksbyggnadsarbetets bedrivande (t. ex. provisoriska bostäder för arbetare eller andra provisoriska byggnader eller provisoriska vägar och liknande) eller att kostnaderna är att anse som allmänna kostnader för sjukvård, semester, o. d. är i och för sig av beskaffenhet att hindra att de hänförs till kostnader som påverkar taxeringsvärdet.

Till sådana kostnader räknas däremot inte kostnader för förvärv av sådan rätt till vattenfall och utmål vartill hänsyn skall tas vid fallvärdets och utmålsvärdets

bestämmande och inte heller kostnader för framställande eller förvärv av lös egendom som behövs för kraftverkets drift.

Anskaffningskostnaden, fördelad på byggnadsarbeten, turbinutrustning, elektrisk utrustning och maskinutrustning i övrigt, omräknas till värdet vid den tidpunkt taxeringen avser. Omräkningen skall ske under hänsynstagande till prisändringar, som ägt rum sedan anskaffning skett eller arbeten utförts samt till erforderlig avskrivning på kostnader för verkställda arbeten, turbinutrustning, elektrisk utrustning och maskinutrustning i övrigt.

Vid uppskattning av kraftverks värde får — oavsett vilken värderingsmetod som kommer till användning — avdrag ske för skyldighet att leverera ersättningskraft, grundad på vattenlagen; rättighet att få ut sådan kraft skall, i den mån rättigheten kan utnyttjas av den fastighet, varmed den är förenad, tas i betraktande vid dess taxering.

Värdet av regleringsdamm med tillhörande mark uppskattas enligt de regler, som gäller i fråga om kraftverk vid uppskattning av mark på land, som tas i anspråk för anläggningen med bostadshus och byggnader som ingår i kraftverk. I beräknad anskaffningskostnad för regleringsdamm ingår således ersättningar för skada på mark och andra ersättningar för skada eller intrång samt kostnader för rensningar och skadeförebyggande åtgärder m. m.

Motionerna I:19 och II:68

Vid 1970 års fastighetstaxering kommer i stor omfattning fastighetsvärdena att höjas i väsentlig grad. Procenttalen för enskilda fastigheter varierar, men egnahem och en hel del jordbruksfastigheter kommer att åsättas taxeringsvärden, som med upp till 30—40 procent, i en del fall ännu högre, överskrider tidigare åsatta taxeringsvärdena.

Under arbetet med fastighetstaxeringarna har emellertid en betydelsefull grupp fastigheter kommit under debatt. De fastigheter som åsyftas är vattenkraftverken. De lokala taxeringsmyndigheterna har erhållit instruktioner om att vattenkraftverkens taxeringsvärden skall sänkas kraftigt vid 1970 års fastighetstaxering.

Inom en skogskommun i Norrlands inland finns tre statens vattenkraftverk. Dessa tre kraftverks taxeringsvärden är enligt gällande fastighetstaxering 165,5 milj. kr. Enligt de direktiv den lokala fastighetstaxeringsnämnden erhållit skall dessa taxeringsvärden sänkas med 33 miljoner kronor, således till 132,5 milj. kr. eller med 20 procent.

I denna skogskommun var alla övriga fastigheter, bostadsfastigheter, skogs- och jordbruksfastigheter, taxerade för 30 milj. kr. enligt tidigare fastighetstaxering. Sänkningen av kraftverkens taxeringsvärden skulle således bli större än alla andra taxeringsvärden tillsammans inom kommunen.

Dessa tre kraftverk ligger inom en kommun efter Indalsälven. I Indalsälven har flottningen lagts ned och avlysts i och med 1969 års flottning. På grund härav kommer kraftverken att kunna utnyttja vattenföringen utan hänsyn till flottningen och därför på ett betydligt bättre ekonomiskt sätt än tidigare kunna dra nytta av

vattenmagasinen. Detta bör ge kraftverksföretagen ännu bättre resultat än tidigare, när hänsyn måste tas till vattenhushållningen för flottningen. Detta förhållande berördes också i viss utsträckning i tredje lagutskottets utlåtande nr 43 år 1969 angående Kungl. Maj:ts proposition nr 104 med förslag till lag om ändring i vattenlagen, m. m. jämte motioner. I propositionen och utskottsutlåtandet berörs frågan om vinst vid ändrade vattenhushållningsbestämmelser, och i motionerna I:1032 och II:1186 med anledning av nämnda proposition påtalas den stora vinst vattenkraftsindustrin kommer att få vid en nedläggning av flottningen i huvudflottleder som utbyggs med kraftverk och regleringsdammar.

På grund av den vinst vattenkraftsindustrin skulle kunna räkna med efter flottledsnedläggningarna avsattes medel till en särskild skogsbruksfond för bidrag till utbyggnad av skogsbilvägar inom de områden som drabbas av ändrade transportförhållanden. Dessa åtgärder har tyvärr icke kunnat motverka kostnadsökningarna för skogsbruket genom flottledsnedläggningarna, utan de s. k. 0-områdena har ökat. Därigenom kommer fastighetsvärdena för skogsfastigheterna inom dessa 0-områden att kraftigt sänkas. Detta medför ytterligare svårigheter för berörda skogskommuner.

Bakgrunden till förslagen om sänkta taxeringsvärden för de statliga kraftverken måste härleda sig från uppfattningen att räntabiliteten skulle ha försämrats i motsvarande grad sedan 1965 års fastighetstaxering.

När det gäller statens vattenfallsverk redovisade vattenfallsverket, på grund av ränte- och avskrivningsmetoder, inte något rörelseöverskott från kraftverksrörelse på femton år förrän vid 1966 års inkomsttaxering. Samma beräkningsmetod används fortfarande när det gäller gäldränta och avskrivningar. Detta medför att kraftverkskommunerna har gått och går miste om stora bortfall av kommunalskatter från dessa kraftverk. Enligt verkställda utredningar var dessa bortfall vid 1966 års inkomsttaxeringar cirka 38 milj. kr. — för de tidigare femton åren cirka 62 milj. kr. per år.

Kraftverkens taxeringsvärden har utgjort det väsentliga skatteunderlaget för kommunerna. Genom sänkning av reparationstalet minskades kommunernas inkomster från kraftverken väsentligt. Skall nu även kraftverkens taxeringsvärden kraftigt sänkas, kommer inkomsterna att ytterligare minska.

Enligt uppgift av statens vattenfallsverk skulle 1968 ha varit ett rekordår. Av redovisningen framgår att verkets avskrivningar, efter tillämpad gäldräntepincip, var totalt 298 milj. kr. Häri ingick en extra avskrivning på 124 milj. kr. motsvarande penningvärdeförsämringen. Ett sådant resultat kan inte tala för dålig lönsamhet och vara anledning till sänkta taxeringsvärden.

I fråga om framtidsprognoserna för vattenkraftverkens konkurrenskraft och produktionskostnader bör erinras om vattenfallsverkets yttrande över den fortsatta utbyggnaden av norrländsk vattenkraft i allmänhet. Där sade vattenfallsverket beträffande Vindelälvens utbyggnad: »Det bör uppmärksammas att fortsatt drift av en befintlig vattenkraftstation ger en nettokostnad på cirka 0,2 öre per producerad

kilowatt lägre än 10 procent av nuvarande totala produktionskostnad. Att spekulera över om och vid vilken tidpunkt kraft kan produceras till detta pris i nyuppförda kärnkraftanläggningar ter sig helt meningslöst.»

Under tiden efter 1965 års fastighetstaxering har statens vattenfallsverk bedrivit en mycket stark rationalisering när det gäller driftpersonal vid sina kraftverk. Fjärrstyrning av ett flertal kraftverk från ett kraftverk med liten driftpersonal har genomförts, varför även på detta område det ekonomiska resultatet bör ha förbättrats. Skulle så inte vara fallet, kan dessa personalindragningar inte ha fyllt den uppgift som angivits såsom skäl för vidtagna åtgärder. Dessa inskränkningar av driftpersonal har också menligt inverkat på berörda kommuners kommunalskatteintäkter.

Av det anförda framgår att det inte kan vara en riktig åtgärd att, samtidigt som taxeringsvärdena kraftigt höjs på bostads-, rörelse-, jordbruks- och skogsfastigheter, kraftigt sänka taxeringsvärdena för vattenkraftverken.

Utskottet

Staten är liksom andra skattskyldiga berättigad till avdrag för gäldränta i de fall staten är skyldig erlägga kommunal inkomstskatt. Denna rätt torde i mera allmän omfattning begagnas endast av statens vattenfallsverk. I verkets balansräkning upptas som skuld de medel, vilka genom verkets försorg investerats i dess kraftverksrörelse. Enligt 1969 års deklARATION uppgick skulden till ca 4,8 miljarder kr. Avdraget för gäldränta, som beräknas efter den för beskattningsåret gällande medelräntefoten för den fonderade statsskulden, utgjorde enligt samma års deklARATION omkring 244 miljoner kr. I de fall överskottet för ett år i vattenfallsverkets rörelse överstiger den för året beräknade räntan, nedskrivs inte skulden med skillnaden. Någon amortering förekommer således inte i räkenskaperna.

I motionerna I: 20 och II: 67 framhålls att åtskilliga kommuner i Norrland, däribland Jokkmokk och Stugun, med omfattande investeringar i kraftverk och kraftregleringsanläggningar, tillhöriga statens vattenfallsverk, årligen går miste om stora kommunalskatteintäkter. Anledningen härtill är enligt motionärernas mening de stora avdrag för värdeminskning och för gäldränta som statens vattenfallsverk f. n. har möjlighet att tillgodoföra sig.

Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen har frågan om vattenfallsverkets rätt till gäldränteevdrag varit föremål för diskussion i mer än 40 år, och skilda utredningar har framlagt konkreta förslag till begränsning av avdragsrätten.

Utskottet som senast 1969 hade att pröva motionsyrkanden om bl. a. en sådan begränsning uttalade därvid att staten som kraftverksföretagare hade ett försteg framför privata kraftverksföretag genom att finansieringen av dess kraftverksrörelse kunde ske praktiskt taget helt med gäldräntekrävande kapital. Utskottet anslöt sig också till den av motionärerna uttalade uppfattningen att storleken av vattenfalls-

verkets gäldränteavdrag inneburit och innebar problem för de kommuner inom vilka staten hade mer betydande kraftverks- och kraftregleringsanläggningar. Att utskottet trots detta inte ansåg sig böra medverka till ändringar av vattenfallsverkets redovisningsprinciper berodde uteslutande på att affärsverksutredningen i november 1968 framlagt förslag om bl. a. begränsning av vattenfallsverkets rätt att göra avdrag för gäldränta. Utredningens betänkande som numera är remissbehandlat har inte föranlett något förslag av Kungl. Maj:t.

Utskottet har tidigare uttalat och anser alltfjämt att det inte minst från rättvisesynpunkt är angeläget att vattenfallsverket och de enskilda kraftproducenterna så långt det är möjligt blir jämställda i konkurrenshänseende. Utskottet anser det naturligt att landets ojämförligt största kraftleverantör skall bidra till kommunernas skatteintäkter i samma mån som de enskilda kraftföretagen. Detta åstadkomes, såvitt utskottet kan bedöma, enklast och bäst genom att likställa de skattemässiga förutsättningarna för vattenfallsverket med dem som gäller för enskilda företag.

Utskottet förutsätter således att förslag som är ägnade att tillgodose de i motionerna I: 20 och II: 67 framförda synpunkterna så snart som möjligt föreläggs riksdagen men anser sig — med hänsyn till att frågan redan är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet — inte kunna medverka till omedelbara ändringar av vattenfallsverkets redovisningsprinciper.

Vad utskottet nu anfört innebär i viss mån ett bemötande också av yrkandet i motionerna I: 19 och II: 68. I den mån statens vattenfallsverk i fråga om rätten till avdrag för gäldränta likställs med enskilda företag torde syftet med dessa motioner bli i huvudsak tillgodosett. Utskottet avstyrker följaktligen bifall också till dessa motioner.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår
1) motionerna I: 19 och II: 68
2) motionerna I: 20 och II: 67.

Stockholm den 2 april 1970

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herrar John Ericsson (s), Tistad (fp), Tage Johansson (s), Levin (fp), Gösta Jacobsson (m), Paul Jansson (s), Arne Pettersson (s), Ove Karlsson (s), Karl Pettersson (m) och Johan Olsson (cp); samt

från andra kammaren: herrar Brandt (s), Engkvist (s), Vigelsbo (cp), Kristenson (s), Carlstein (s), Eriksson i Bäckmora (cp), Hammarsten (s), Wikner (s), Enarsson (m) och Ahlmark (fp).

Reservation

av herrar *Tistad* (fp), *Levin* (fp), *Gösta Jacobsson* (m), *Karl Pettersson* (m), *Johan Olsson* (cp), *Vigelsbo* (ep), *Eriksson* i Bäckmora (cp), *Enarsson* (m) och *Ahlmark* (fp), vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med »Utskottet förutsätter» och slutar med »dessa motioner.» bort ha följande lydelse:

Utskottet förutsätter således att förslag som är ägnade att tillgodose de i motionerna I: 20 och II: 67 framförda synpunkterna så snart som möjligt föreläggs riksdagen. Frågan om en definitiv lösning är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet med anledning av affärsverksutredningens i november 1968 framlagda och sedermera remissbehandlade förslag.

Frågan berördes i prop. 1963: 84, vari föreslogs ändringar i fördelningen mellan kommuner av skatteunderlag som härrör från kraftverksrörelse. Chefen för finansdepartementet framhöll då att frågan om statens vattenfallsverks taxering till kommunal inkomstskatt kunde lösas på ett sådant sätt att statens vattenfallsverk ändrade sina redovisningsprinciper. Någon sådan ändring har inte skett.

Med hänsyn till att frågan varit föremål för riksdagens behandling och ett flertal utredningar, första gången redan 1928, och även föranlett skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till ändringar utan att sådant förslag framlagts, anser utskottet det vara befogat att ånyo fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på att frågan omgående måste lösas på ett för berörda kommuner rättvist sätt.

Det är för närvarande ovisst om och när förslag på grundval av affärsverksutredningens betänkande kommer att framläggas. På grund härav och då som av nedan redovisade bilagor framgår de av vattenfallsverket tillämpade redovisningsmetoderna leder till ett avsevärt skattebortfall för berörda kommuner anser utskottet en provisorisk lösning angelägen. Denna bör utformas så att vattenfallsverkets till kommunal inkomstskatt skattepliktiga inkomst beräknas enligt principer liknande dem som gäller för privatägda kraftverk.

Såvitt utskottet kan bedöma bör en sådan provisorisk lösning kunna åstadkommas i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angetts i motionerna I: 20 och II: 67.

Vad utskottet nu anfört innebär i viss mån ett tillmötesgående av motionerna I: 19 och II: 68. I den mån statens vattenfallsverk i fråga om rätten till avdrag för gälldränta och avskrivning likställs med enskilda företag torde syftet med dessa motioner bli i huvudsak tillgodosett.

Utskottet ansluter sig emellertid till vad i motionerna anförts beträffande vattenkraftsanläggningarnas taxeringsvärden under nu rådande förhållanden och tillstyrker därför bifall också till dessa motioner.

dels att utskottet bort hemställa

a) under punkten 1

att riksdagen med bifall till motionerna I: 19 och II: 68 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att Kungl. Maj:t med anledning av

de vid 1970 års allmänna fastighetstaxering föreslagna kraftigt sänkta taxeringsvärdena för statens vattenfallsverks vattenkraftsanläggningar föranstaltar om utredning och till riksdagen inkommer med förslag med beaktande av vad i motionerna anförts;

b) under punkten 2

att riksdagen med bifall till motionerna I: 20 och II: 67 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag om regler angående sådan ändring av statens vattenfallsverks redovisningsprinciper, att inkomsten av de inom varje kommun belägna kraftverks- och regleringsanläggningarna vid taxering till kommunal inkomstskatt redovisas på i huvudsak samma sätt som enskilda vattenkraftsproducerande företags anläggningar i enlighet med vad i motionerna anförts.

Bilagor till reservationen

Till kommunal inkomstskatt skattepliktig inkomst år 1965 (1966 års taxering) av statens kraftverksrörelse i s. k. vattenkraftskommuner, jämförd dels med motsvarande inkomst redovisad enligt de principer som tillämpas av Hjalta kraftverk i Långsele kommun, dels med de skatteutjämningsbidrag som 1967 utgått till kommunerna.

Kommun	Skatt enl. Vattenfalls deklara- tioner kr.	Skatt vid tillämpning av Hjalta's principer kr.	Skatte- bortfall kr.	Skatte- utjämn. bidrag kr.	Förlust för kom- munen kr.
<i>Västernorrlands län:</i>					
Fjällsjö	75 787	306 569	230 782	4 892 463	
Indals-Liden	182 773	823 763	640 990	2 187 587	
Junsele	182 663	823 264	640 601	907 604	
Ramsele	71 383	321 720	250 337	1 556 277	
Resele	150 633	678 908	528 275	354 175	174 100
Torp	124 129	559 453	435 324	3 457 195	
Tåsjö	71 131	320 584	249 453		
Ådals-Liden	338 849	1 619 973	1 281 124	129	1 280 995
<i>Jämtlands län:</i>					
Fors	265 772	1 197 782	932 010	240 531	691 479
Stugun	357 664	1 611 929	1 254 265	522 936	731 329
<i>Västerbottens län:</i>					
Lycksele lands	260 569	1 174 336	913 767	2 447 016	
Norsjö	403 088	1 866 941	1 463 853	2 158 328	
Stensele	762 348	3 435 717	2 673 369	2 553 173	120 196
Sorsele (regl. d.)	36 816	165 971	129 971	3 386 947	
Tärna (regl. d.)	89 192	401 993	312 801	1 232 147	
Umeå stad	616 284	2 777 500	2 161 216	6 570 926	
Vilhelmina köp.	398 337	1 795 234	1 396 897	5 051 656	
<i>Norrbottnens län:</i>					
Arjeplog (regl. d.)	60 551	272 933	212 382	2 148 853	
Arvidsjaur (regl. d.) ...	70 102	315 942	245 840	4 530 133	
Edefors	236 030	1 063 770	827 740	969 357	
Jöckmökk	1 772 344	7 867 328	6 094 984	348 510	5 746 474

Bilaga 2

Till kommunal inkomstskatt skattepliktig inkomst år 1967 (1968 års taxering) av statens kraftverksrörelse i s. k. vattenkraftskommuner, jämförd dels med motsvarande inkomst redovisad enligt de principer som tillämpas av Hjäлта kraftverk i Långsele kommun, dels med de skatteutjämningsbidrag som 1969 utgått till kommunerna.

Kommun	Skatt enl. Vattenfalls deklara-tioner kr.	Skatt vid tillämpning av Hjältas principer kr.	Skatte-bortfall kr.	Skatte-utjämn.-bidrag kr.	Förlust för kom-munen kr.
<i>Västernorrlands län:</i>					
Fjällsjö	81 488	528 649	447 161	5 447 752	
Indals-Liden	113 967	739 277	625 310	2 709 560	
Junsele	113 893	738 829	624 936	1 389 233	
Ramsele	43 602	282 880	239 278	2 964 199	
Resele	81 467	528 440	446 973	174 600	272 373
Torp	75 303	488 528	413 225	4 159 467	
Ådals-Liden	223 139	1 447 479	1 224 340	97 410	1 126 930
<i>Jämtlands län:</i>					
Fors	165 845	1 074 935	909 090	584 462	324 628
Stugun	230 152	1 492 972	1 262 820	941 547	321 273
<i>Västerbottens län:</i>					
Lycksele lands	159 143	1 031 576	872 433	3 520 980	
Norsjö	284 298	1 844 122	1 559 824	3 214 258	
Stensele	467 607	3 033 185	2 565 578	3 209 967	
Umeå stad	364 350	2 365 335	2 000 985	3 189 018	
Vilhelmina köp.	248 676	1 613 151	1 364 475	6 513 376	
<i>Norrbottens län:</i>					
Edefors	154 913	1 004 875	849 962	1 253 250	
Jokkmokk	1 486 846	9 644 608	8 157 762	94 636	8 063 126

Till kommunal inkomstskatt skattepliktig inkomst år 1965 (1966 års taxering) av statens kraftverksrörelse (exkl. intäkter av distribution), jämförd med motsvarande inkomst redovisad enligt de principer som tillämpas av Hjalta kraftverk.

Kommun	Kommunal utdeb. kr.	Taxerings- värden kr.	Rörelseinkomst enl. dekl. kr.	skattekr. s:a skatt	enl. Hjalta s:a skatt	Rörelseink. enl. Hjalta skattekr. s:a skatt	Hjalta skattekr. s:a skatt	Skatte- bortfall kr.	
<i>Västernorrlands län:</i>									
Fjällsjö	13: 35	32 806 500	567 793	5 677	75 787	2 296 420	22 964	306 569	230 782
Indals-Liden	12: 97	81 428 000	1 409 299	14 092	182 773	6 351 384	63 513	823 763	640 990
Junsele	13: —	81 190 000	1 405 180	14 051	182 663	6 332 820	63 328	823 264	640 601
Ramsele	12: 53	32 919 000	569 739	5 697	71 383	2 567 682	25 676	321 720	250 337
Resele	9: 95	87 477 000	1 513 991	15 139	150 633	6 823 206	68 232	678 908	528 275
Torp	13: 32	53 848 000	931 964	9 319	124 129	4 200 144	42 001	559 453	435 324
Tåsjö	13: 50	30 445 500	526 930	5 269	71 131	2 374 710	23 747	320 584	249 453
Adals-Liden	10: 30	201 641 000	3 289 862	32 898	338 849	15 727 998	157 279	1 619 973	1 281 124
<i>Jämtlands län:</i>									
Fors	13: 03	117 853 000	2 039 717	20 397	265 772	9 192 534	91 925	1 197 782	932 010
Stugun	12: 48	165 592 000	2 865 951	28 659	357 664	12 916 176	129 161	1 611 929	1 254 265
<i>Västerbottens län:</i>									
Lycksele landsk.	11: 40	132 067 000	2 285 724	22 857	260 569	10 301 226	103 012	1 174 336	913 767
Norsjö	12: 20	196 191 000	3 304 067	33 040	403 088	15 302 898	153 028	1 866 941	1 463 853
Stensele	12: 75	345 473 600	5 979 216	59 792	762 348	26 946 894	269 468	3 435 717	2 673 369
Sorsele	12: 90	16 495 000	285 484	2 854	36 816	1 286 610	12 866	165 971	129 155
Tärna	12: 70	40 581 800	702 362	7 023	89 192	3 165 318	31 653	401 993	312 801
Umeå stad	13: 60	261 831 000	4 531 588	45 315	616 284	20 422 818	204 228	2 777 500	2 161 216
Vilhelmina köp.	12: 85	179 112 300	3 099 952	30 999	398 337	13 970 736	139 707	1 795 234	1 396 897
<i>Norrbottnens län:</i>									
Arjeplog	12: 36	28 311 500	489 997	4 899	60 551	2 208 258	22 082	272 933	212 382
Arvidsjaur	11: 77	34 415 000	595 647	5 956	70 102	2 684 370	26 843	315 942	245 840
Edefors	10: 88	125 351 000	2 169 488	21 694	236 030	9 777 378	97 773	1 063 770	827 740
Gällivare	13: 85	9 002 000	155 801	1 558	21 578	702 156	7 021	97 240	75 662
Jokkmokk	12: 40	1 043 942 900	14 293 182						
Jokkmokk i drift		813 414 900	14 293 182	142 931	1 772 344	63 446 291	634 462	7 867 328	6 094 984

För Jokkmokks kommun har medtagits de färdigställda kraftverken med taxeringsvärde av 813 414 900 kr.

Till kommunal inkomstskatt skattepliktig inkomst år 1967 (1968 års taxering) av statens kraftverksrörelse (exkl. intäkter av distribution), jämförd med motsvarande inkomst redovisad enligt de principer som tillämpas av Hjäلتa kraftverk.

Kommun	Kommunal utdeb. kr.	Taxeringsvärden kr.	Rörelseinkomst kr.	enl. skattekr. kr.	enl. s:a skatt	Rörelseink. kr.	enl. Hjäلتas skattekr. s:a skatt	principer s:a skatt	Skattebortfall kr.
<i>Västernorrlands län:</i>									
Fjällsjö	12: 98	58 184 400	627 893	6 278	81 488	4 072 880	40 728	528 649	447 161
Indals-Liden	12: 97	81 428 000	878 725	8 787	113 967	5 699 960	56 999	739 277	625 310
Junsele	13: —	81 190 000	876 156	8 761	113 893	5 683 300	56 833	738 829	624 936
Ramsele	13: —	31 087 000	335 473	3 354	43 602	2 176 090	21 760	282 880	239 278
Resele	8: 63	87 477 000	944 002	9 440	81 467	6 123 390	61 233	528 440	446 973
Torp	12: 97	53 809 900	580 687	5 806	75 303	3 766 630	37 666	488 528	413 225
Ådals-Liden	10: 30	200 760 000	2 166 488	21 664	223 139	14 053 200	140 532	1 447 479	1 224 340
<i>Jämtlands län:</i>									
Fors	13: 03	117 853 000	1 272 803	12 728	165 845	8 249 710	82 497	1 074 935	909 090
Stugun	12: 88	165 592 000	1 786 974	17 869	230 152	11 591 440	115 914	1 492 972	1 262 820
<i>Västerbottens län:</i>									
Lycksele landsk.	11: 45	128 707 000	1 388 933	13 889	159 143	9 009 490	90 094	1 031 576	872 433
Norsjö	14: —	188 177 000	2 030 700	20 307	284 298	13 172 390	131 723	1 844 122	1 559 824
Stensele	13: 05	332 041 800	3 583 206	35 832	467 607	23 242 870	232 428	3 033 185	2 565 578
Sorsele	13: 70	15 817 600	170 695	1 706	23 372	1 107 190	11 071	151 672	128 300
Tärna	13: 70	86 497 100	933 428	9 334	127 875	6 054 790	60 547	829 493	701 618
Umeå stad	13: 50	250 300 000	2 701 096	27 010	364 350	17 521 000	175 210	2 365 335	2 000 985
Vilhelmina köp.	13: 85	166 391 000	1 795 598	17 955	248 676	11 647 370	116 473	1 613 151	1 364 475
<i>Norrbotiens län:</i>									
Arjeplog	12: 38	28 311 500	305 522	3 055	37 820	1 981 770	19 817	245 334	207 514
Arvidsjaur	11: 72	37 805 900	407 980	4 079	47 805	2 646 350	26 463	310 146	262 341
Edefors	11: 47	125 157 000	1 350 623	13 506	154 913	8 760 990	87 609	1 004 875	849 962
Gällivare	13: 85	34 914 000	376 772	3 767	52 172	2 443 980	24 439	338 480	286 308
Jokkmokk	12: 40	1 111 131 700	11 990 702	119 907	1 486 846	77 779 170	777 791	9 644 608	8 157 762

Till kommunal inkomstskatt skattepliktig inkomst år 1965 (1966 års taxering) av statens kraftverksrörelse (exkl. intäkter av distribution), jämförd med motsvarande inkomst redovisad enligt de principer som tillämpas av Hjäلتa kraftverk.

Kommun	Kommunal utdeb. kr.	Taxeringsvärden kr.	Rörelseinkomst enl. dekl. kr.			Rörelseink. enl. Hjäلتas principer kr.			Skattebortfall kr.
			skattekr.	s:a skatt		skattekr.	s:a skatt		
<i>Uppsala län:</i>									
Älvkarleby	12: 63	25 357 000	438 861	4 388	55 420	1 977 846	19 778	249 796	194 376
<i>Östergötlands län:</i>									
Motala stad	13: 60	11 984 000	207 411	2 074	28 206	934 752	9 347	127 119	98 913
Skärblacka	12: 78	655 900	11 352	113	1 444	51 090	510	6 517	5 073
Vreta Kloster	14: 32	17 471 000	302 376	3 023	43 289	1 362 738	13 627	195 138	151 849
<i>Kalmar län:</i>									
Västerviks stad	13: 50	15 000 000	259 610	2 596	35 046	1 170 000	11 700	157 950	122 904
<i>Göteborgs o Bohus län:</i>									
Inlands-Torpe	8: 71	5 306 000	91 833	918	7 995	413 868	4 138	36 041	28 046
Stenungsund	13: 05	136 000 000	2 353 793	23 537	307 157	10 608 000	106 080	1 384 344	1 077 187
<i>Älvsborgs län:</i>									
Örsås Axelfors	8: 55	386 000	6 681	66	564	30 108	301	2 573	2 009
Lilla Edets köp.	11: 80	20 068 000	347 323	3 473	40 981	1 565 304	15 653	184 705	143 724
Skallsjö	11: 42	369 200	6 390	63	719	28 782	287	3 277	2 558
Trollhättans stad	12: 86	123 751 700	2 141 808	21 418	275 435	9 652 578	96 525	1 241 311	965 876
Vårgårda	10: 99	111 000	1 921	19	208	8 658	86	945	737
Vänersborgs stad	13: 60	22 287 000	385 728	3 857	52 455	1 738 386	17 383	236 408	183 953
Västra Tunhem	11: 70	22 284 000	385 676	3 856	45 115	1 738 152	17 381	203 357	158 242
<i>Skaraborgs län:</i>									
Essunga	12: 14	217 000	3 756	37	449	16 926	169	2 051	1 602
Fröjered	10: 79	285 000	4 933	49	528	22 230	222	2 395	1 867
<i>Örebro län:</i>									
Axberg	13: 14	243 000	4 241	42	551	18 954	189	2 483	1 932
Linde	11: 63	3 776 000	65 353	653	7 594	294 528	2 945	34 250	26 656
<i>Västmanlands län:</i>									
Västerås stad	13: 50	32 960 000	570 449	5 704	77 004	2 570 880	25 708	347 058	270 054
<i>Kopparbergs län:</i>									
By	13: 67	8 230 400	142 446	1 424	19 466	641 940	6 419	87 747	68 281
<i>Jämtlands län:</i>									
Lit	12: 60	8 705 000	150 660	1 506	18 975	678 990	6 789	85 541	66 566
Frostviken	13: 70	11 735 500	203 110	2 031	27 824	915 330	9 153	125 396	97 572
Hackås	13: 64	1 734 900	30 027	300	4 092	135 252	1 352	18 441	14 349
Kall	11: 27	9 908 600	171 492	1 714	19 316	772 824	7 728	87 094	67 778
Offerdal	11: 62	10 465 300	181 126	1 811	21 043	816 270	8 162	94 842	73 799
Rödön	14: 75	8 859 900	153 341	1 533	22 611	691 002	6 910	101 922	79 311
Ström	12: 70	11 078 800	191 745	1 917	24 345	864 084	8 640	109 728	85 383

Till kommunal inkomstskatt skattepliktig inkomst år 1967 (1968 års taxering) av statens kraftverksrörelse (exkl. intäkter av distribution), jämförd med motsvarande inkomst redovisad enligt de principer som tillämpas av Hjäلتa kraftverk.

Kommun	Kommunal utdeb. kr.	Taxerings- värden kr.	Rörelseinkomst enl. dekl. kr.	skattekr. s:a skatt	Rörelseink. enl. Hjäلتas principer kr.	skattekr. s:a skatt	Skatte- bortfall kr.		
<i>Uppsala län:</i>									
Älvkarleby	13: 88	25 357 000	273 638	2 736	37 975	1 774 990	17 749	246 356	208 381
<i>Östergötlands län:</i>									
Motala stad	14: 40	11 984 000	129 325	1 293	18 619	838 880	8 388	120 787	102 168
Vreta Kloster	14: 36	16 694 000	180 152	1 801	25 862	1 168 580	11 685	167 796	141 934
<i>Kalmar län:</i>									
Västerviks stad	13: 17	15 000 000	161 871	1 618	21 309	1 050 000	10 500	138 285	116 976
<i>Göteborgs o Bohus län:</i>									
Inlands-Torpe	10: 21	5 306 000	57 259	572	5 840	371 420	3 714	37 919	32 079
Stenungsund	13: 03	191 000 000	2 061 164	20 611	268 561	13 370 000	133 700	1 742 111	1 473 550
<i>Älvsborgs län:</i>									
Lilla Edets köp.	12: 85	20 068 000	216 562	2 165	27 820	1 404 760	14 047	180 503	152 683
Trollhättans stad	13: 48	125 530 700	1 354 656	13 546	182 600	8 787 100	87 871	1 184 501	1 001 901
Vänersborgs stad	13: 60	22 287 000	240 508	2 405	32 708	1 560 090	15 600	212 160	179 452
Västra Tunhem	11: 72	22 284 000	240 476	2 404	28 174	1 559 880	15 598	182 808	154 634
<i>Örebro län:</i>									
Linde	12: 35	3 776 000	40 748	407	5 026	264 320	2 643	32 641	27 615
<i>Västmanlands län:</i>									
Västerås stad	13: 50	32 960 000	355 686	3 556	48 006	2 307 200	23 072	311 472	263 466
<i>Kopparbergs län:</i>									
By, Avesta stad	14: 78	8 230 400	88 818	888	13 124	576 100	5 761	85 147	72 023
<i>Jämtlands län:</i>									
Frostviken	13: 45	10 988 600	118 583	1 185	15 938	769 160	7 691	103 443	87 505
Hackås	12: 97	1 735 400	18 727	187	2 425	121 450	1 214	15 745	13 320
Kall	11: 16	10 025 500	108 190	1 081	12 063	701 750	7 017	78 309	66 246
Offerdal	11: 46	10 363 900	111 841	1 118	12 812	725 410	7 254	83 130	70 318
Lit	12: 45	8 705 000	93 939	939	11 690	609 350	6 093	75 857	64 167
Rödön	13: 78	8 867 800	95 696	956	13 173	620 690	6 206	85 518	72 345
Ström	12: 69	10 532 200	113 658	1 136	14 415	737 240	7 372	93 550	79 135
<i>Västerbottens län:</i>									
Dorotea	13: 65	15 449 800	166 726	1 667	22 754	1 081 430	10 814	147 611	124 857